

Millet Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Dokuzuncu Birleşim

13 . 11 . 1961 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	70	seferlerinin tahdid edildiği hakkındaki haberin doğru olup olmadığına dair sözlü sorusuna Ulaştırma Bakanı Orhan Mersinli'nin cevabı	71-73
2. — Yoklama	71		
3. — Sorular	71		
A) Sözlü sorular ve cevapları	71	3. — Amasya Milletvekili Mustafa Kemal Karan'ın, Pancar fiyatları tâyin edilirken istasyonlara uzak kantarlar için yapılan indirimde hangi esasın tatbik edildiğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/3)	73
1. — Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen'in, Paris Basın Ataşesinin Devlet memurluğu durumu ve statüsü ile telifi kabil olmayacak siyasi faaliyette bulunduğu doğru olup olmadığına dair Basın - Yayın ve Turizm Bakanından sözlü sorusu (6/1)	71	4. — Amasya Milletvekili Mustafa Kemal Karan'ın, Amasya Lisesi öğretmen kadrosuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/4)	73
2. — İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın, Yabancı hava kumpanyaları			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhuriyetimizin bânisi Büyük Atatürk'ün ölümünün 23 nci yıldönümü dolayısıyla hatırasını yâd ve ruhunu tâziz üzere 3 dakika ayakta saygı sükûtu yapıldı.

Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, ebedî Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk için Başkanlık Divanının tam karşısına gelen sağ ön sıranın ayrılmasına ve bundan böyle Atatürk'ün ölüm yıldönümlerinde Meclisin yapılacak ilk oturumlarına mutlaka yoklama ile başlanıp, bu yoklamalarda ilk olarak (Atatürk) adının okunmasına ve hazır bulunan milletvekillerinin bir ağızdan «burada» demelerine ve **tatbika**ın bugünden başlanmasına dair önergesi okundu, üzerinde cereyan eden usulî konuşmalardan sonra Anayasa ve İctüzük kaidelerinin ve evvelce bu hususta emsal mevcud olup olmadığının Başkanlıkça tetkikinden sonra bir karara varılması kabul olundu.

NATO Parlâmentolar Konferansına iştirak edecek temsilcilerimizin Berlin'i de ziyareti hususu kabul edildi.

İstanbul Bağımsız Milletvekili Malik Yolaç'ın, Basın - Yayın ve Turizm Komisyonuna on altıncı üye olarak seçilmesi kabul olundu.

Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen'in, Atatürk'le ilgili altı maddelik önergesi okundu.

Buna benzer tekliflerin Büyük Millet Meclisi Başkanlığına da verildiği ve bu mevzuların Türkiye Büyük Millet Meclisinin müşterek toplantısında görüşülmesi icabettiği hususu Başkan tarafından ifade edildikten sonra,

13. 11. 1961 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Ordu
Refet Aksoy

Kâtip
Çankırı
Nurettin Ok

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

Sorular

Sözlü sorular

1. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, çiftçilerin Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına olan bilûmum ve her şekildeki borçlarının 10 senelik taksitlere bağlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (6/18)

2. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, çiftçilerin fennî gübre ve tohumluk bedelinden olan borçlarına yüklenen masraf ve faiz-

lerin alınmaması ve bütün borçların tecili ile 10 senelik taksitlere bağlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (6/19)

3. — Bolu Milletvekili Zeki Baltacıoğlu'nun, siyasi partilerin vait ve taahhütleri nazara alınarak arazi ve bina tahrirlerinin durdurulmasının düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi Maliye ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/20)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTIPLER : Zeki Baltacıoğlu (Bolu), Muslih Görentaş (Van)

BAŞKAN — Efendim, birleşimi açıyorum

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Efendim, ekseriyet vardır, mü-

zakerelere başlıyoruz.

Gündemde sözlü sorular vardır. İlkinden başlıyoruz.

3. — SORULAR

a) Sözlü sorular ve cevapları

1. — *Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen'in, Paris Basın Ataşesinin Devlet memurluğu durumu ve statüsü ile telifi kabil olmayacak siyasi faaliyette bulunduğu doğru olup olmadığına dair Basın - Yayın ve Turizm Bakanından sözlü sorusu (6/1)*

BAŞKAN — Alp Doğan Şen buradalar mı?. (Burada sesleri) Vekil Bey?.. (Yok sesleri) Alâkalı Vekil olmadığı için gelecek birleşime bırakıyoruz.

İkinci soruya geçiyoruz.

2. — *İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın, Yabancı hava kumpanyaları seferlerinin tahdid edildiği hakkındaki haberin doğru olup olmadığına dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/2)*

BAŞKAN — Fahrettin Kerim Gökay burada mıdır?.. (Burada sesleri) Ulaştırma Vekili burada mıdır?.. (Burada sesleri)

Soruyu okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığı Sayın Katına

Gazetelerde dış hava postalarımızın gelişmesi için yabancı hava kumpanyaları seferlerinin tahdid edildiğini, bu yüzden bâzı firmaların memleketimizden ayrıldığını, bu hareketin yıllık Devlet bütçesinde altmış milyon liralık bir zarar doğuracağını okudum. Turizmin Milletlerarası İk-

tisadi İş Birliğinin gelişmesini beklediğimiz bir sırada alınan bu karar hakkında Sayın Ulaştırma Bakanının mevzuu sözlü olarak cevaplandırmasını saygılarımla rica ederim.

3. 11. 1961

İstanbul Milletvekili

Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay

BAŞKAN — Buyurunuz Ulaştırma Bakanı.

ULAŞTIRMA BAKANI ORHAN MERSİNLİ — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; sözlü soruyu ve sözlü soru içinde mündemiç bulunan ve soruya saik olan düşünceleri dinlemiş bulunuyoruz.

Burada tek bir kelime vesilesiyle yapacağım açıklama, sanıyorum ki, durumu, konuyu sayın soru sahibi ve çok Yüksek Heyetiniz üyelerinin itilana arz etmeye ve aydınlatmaya vesile olacağı kanaatindeyim.

Son günlerde, matbuatta da çıkan yazıların hemen hepsinde tahdid edilmesi, daha geniş bir izaha gitmeden kullanılmaktadır. Şöyle bir in-tiba hâsıl olmaktadır ki, yabancı hava şirketlerinin Türkiye'ye ve Türkiye'den yapmakta oldukları seferlerde bir indirme yapılmaktadır. Evvelâ şu zaman uyanıyorsa veyahut her hangi bir kimsede uyanmış ise bunu tashih etmeyi büyük bir vazife ve zevk bilirim.

Halen eenebi havayollarının Türkiye'ye ve

Türkiye'den dışarıya yapmakta oldukları seferler adedinde bir indirme yoktur. Tahdid edilmesi o halde nereden neşet etmiştir, onu arz edeyim :

Dünyada sivil havacılığı muhtelif memleketler arasındaki münasebetler bakımından ayarlıyan enternasyonal teşekküllere, dünya memleketlerinin hemen hepsi gibi memleketimiz de tâ başlangıçtan itibaren üye olmuş bulunmaktadır. Bunların bilhassa dünya ölçüsünde önemi olan İ. K. O. teşkilâtı ve ondan sonra Avrupa ölçüsünde önemi bulunan Avrupa Sivil Havacılık Teşkilâtıyla yapılan anlaşmalara dâhil bulunuyoruz. Bu teşekküllere üye olan memleketler ayrıca birbirleriyle münferit karşılıklı anlaşmalar da yaparlar. Bu anlaşmaların, esas itibariyle hüviyeti şudur : İki memleket, birbirlerine yapacakları hava seferlerini, bu seferlerin başlayacağı merkezler ve uçakların uğrıtacakları yerleri, bu noktalar arasında haftalık veya aylık v. s. olarak frekansları yani sefer adedleri, buralardan alınacak yolcu ve eşya miktarını karşılıklı olarak tâyin ve tesbit ederler. Böylece, birbirleriyle karşılıklı olarak sivil havacılık ve işletmeciliği yürütürler. Binaenaleyh, haddizatında bir karşılık, bir eşitlik mündemiç bulunan bu anlaşmalarla, bu tarifeler, başından beri, cenebi memleketlerin veyahut daha doğrusu bu memleketlere mensup şirketlerin arzularını hemen hemen istisnasız olarak aynen kabul etmiş ve onların memleketimize sefer yapmalarına müsaade etmişizdir. Esas itibariyle bu, beynelmüllel anlaşmalar çerçevesi içinde bir memleketin diğer memlekete tanıdığı karşılıksız âzami hak şeklinden yürüye gelmiştir. Son senelerde memleketimiz millî hava şirketlerinin Avrupa'nın bâzı şehirlerine yapmakta olduğu seferler dolayısıyla ve bir zaruretin ifadesi olmak üzere memleketler arasında bunun gözden geçirilmesi icab etmiştir. Çünkü, bunların gözden geçirilmesini evvelâ âkîd devletler ele alır ve ondan sonra millî müesseselere akseder, onlar yürütürler. Bu şekilde ele alındığı içindir ki, Ulaştırma Bakanlığı bu konuyu Devletin diğer müesseseleri, diğer ilgili bakanlıkları ile evvelâ, teknik seviyede ele almış, saniyen Hükümet seviyesinde bir karara bağlamak zorunluğu ortaya çıkmıştır. Bu tahdiditte, buyurulduğu gibi tek taraflı olarak bir neticeye varılmamış değil-

dir, uzun bir çalışma halinde, memleketimiz, 27 memleketle bu şekilde karşılıklı anlaşma çerçevesi içine girmiş bulunmaktadır. Bunları tek tek ele almak tabii zamana mütevakıftır. Bunu göz önüne alan Hükümetiniz, yeni bir zorunluk, bir değişiklik tesis etmemek kayıtlı ve gayretiyle yaz seferlerinde, bu anlaşmaların gerektirdiği şekilde şirketlerle görüşüp, karşılıklı mutabakata varmıştır. Pek iyi malûmunuzdur ki; bütün dünya havacılığında ekseriya yaz tarifeleri, kış tarifelerinden daha kabarcık ve şişkindir. Binaenaleyh, zaten şişkin olan yaz tarifeleri bir mebdde olarak ele alınmış ve bu memleketlerle yapılacak görüşmelere istinaden ancak bizim ilgili olduğumuz beş Avrupa şehri arasında görüşmek arzusu izhar edilmiştir. Memleketimize gelen ve memleketimizden kalkacak cenebi şirketleri yalnız Avrupa Kıtasında 26 şehirde hizmet görmekte idirler. Bunun 21 tanesiyle olan seferlerin tahdidinde halkkında bir tasavvur, hattâ görüş dahi yoktur. Binaenaleyh, demek ki, asıl ele alınan mevzu 26 tane şehir içinde ancak bizim havayollarımızın 5 şehirle olan itibatları, karşılıklı görüşmeler neticesinde, bir karara bağlanmaktadır. Bu karar, yine karşılıklı olarak ele alınacak esaslar dâhilinde neticelendirilecektir. Yani, muhakkak eşitlik, muhakkak karşılık esasları değil, fakat iki memleketin bu husustaki durumları ve zorunlukları gözönüne alınacaktır. O halde tahdit kelimesini şöyle ifade etmek mümkün olabilir : Bâzı memleketler, bu beş şehire uğrayan seferlerde yaz tarifelerine kıyasen bâzı değişiklik yapmayı teklif etmişler. Ve hükümetleri bu değişikliğin şu görüşler neticesine tâlik edilmesini istemiş ve buna mukabil yaz seferleri ve yaz seferlerinin yekûn itibariyle miktarını aynen devam ettirileceği bildirilmiştir. Şu halde hâlâsa olarak, mesele şöyledir : Bizim tekrar görüşmek üzere ele aldığımız konu Avrupa'daki 5 noktaya yaptığımız sefer hususunda bu memleketlerle münasebetlerimizi tekrar gözden geçirmek arzusudur. Bunu da en uygun bir şekilde yapmak için mevcut tarifelerin aynen devamı, alışılmış olan nizamın yürütülmesi Hükümetimiz tarafından uygun ve pratik bir yol görülmüştür. Diğer 21 şehir üzerinde hiçbir tahdide tâbi tutulmadan seferleri tanzim etmek hattâ mevcut yaz tarifelerine ilâveler yapmak hakları meyanındadır. Bu konu, başta arz ettiğim

gibi, ancak bu şekilde bugün için bir istikrar kazanmış durumdadır. Tahdidim, teferruatı v. s. arz ettiğim bakanlıklar arasında teknik komiteye ele alınmıştır. Onların vardığı sonuçlar Bakanlar seviyesinde ele alınacaktır. Her halü kârda, matbuatça üzerinde hassasiyetle durduğumuz görülen memleketimiz için turizmden beklenen menfaat ve memleketimizin döviz durumunu göz önünde tutulacak ve Türk Havayollarının rantabilitesi esaslı bir şekilde, arz ettiğim gibi, ele alınacaktır.

Binaenaleyh, bu ufak tefek, bir iki şirketin bâzı menfaatler sağlamak için gösterdikleri hassasiyetten ibarettir. Esasta her hangi bir sektörün sızlanmasına meydan verilmeyecektir. Bu şekilde arz ediyorum. Hürmetlerimi sunarım.

BAŞKAN — Sayın Fahrettin Kerim Gökay konuşmak istiyorlar mı?

FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Muhterem Bakanımızın lütfettikleri izahata teşekkür ederim. İzahatlarından anlaşılıyor ki; her hangi bir karara varılmamış. Ve şimdi de karşılıklı olarak mevzu gerek bakanlıklararası, gerek ilgililerle temas edilecekmiş. Binaenaleyh matbuatta okuduğumuz; alınmış şeklindeki kararın bu suretle henüz alınmamış olduğunu öğrenmek ve memleketin iki ana dâvası olan turizm ve iktisadi münasebetler bakımından bir anlaşmaya varılacağı hakkındaki izahları beni tatmin etmiş oldu. Bunu açıklamış bulunmalarından dolayı da kendilerine ayrıca teşekkür ederim. Yalnız şunu tebarüz ettirmek isterim ki, mademki bu konu müzakere halindedir. Birkaç noktanın dikkate alınmasını rica edeceğim.

Gazetelerde okuduğuma göre, böyle bir tahdit vukuunda meydanlarımıza gelecek yabancı uçaklar azalacaktır.

Diğer memleketlerde havayolları sübvansiyone edilmesine rağmen, limanları daima açık bulundurulmaktadır. Bunu gerek komşu devletlerde gerek diğer Avrupa memleketlerinde yakından görüyoruz. Bu suretle memleketler arasındaki münasebetler genişlemiş oluyor.

Benim ikinci bir nokta dikkatimi çekmiş bulunmaktadır : Duyduğuma göre; bizim Hava Yolları uçağı son Avrupa seferinden bir tek yolcu ile dönmüş. Yalnız bayrağımız dalgalansın diye böyle bir seferde fayda var mıdır yok mudur? Bunu sizlerin takdirine bırakırım. Bunu bu şekilde yapacağımıza diğer verimli sahalarda bayrağımızı dalgalandırsak daha doğru olmaz mı acaba?

Bu noktaların tetkik edilmesini, mevzu tetkik edilirken dikkate alınmasını rica ederim. Ve kendilerine cevaplarından dolayı teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplanmıştır. Diğer soruya geçiyoruz.

3. — *Amasya Milletvekili Mustafa Kemal Karan'ın, Pancar fiyatları tâyin edilirken istasyonlara uzak kantarlar için yapılan indirimde hangi esasın tatbik edildiğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/3)*

BAŞKAN — Soru sahibi burada mı, Yok. Bulunmadığı için gelecek Birleşime bırakılmıştır.

4. — *Amasya Milletvekili Mustafa Kemal Karan'ın, Amasya Lisesi öğretmen kadrosuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (3/4)*

BAŞKAN — Bu soru da aynı arkadaşımıza aittir. Kendisi bulunmadığı için bu da gelecek Birleşime bırakılmıştır.

Gündemde görüşülecek başka madde bulunmadığı için, 15 Kasım 1961 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 15,30

